

§ 3 Ekonomiija – *joatkka*

§ 3.2 Bušeahttavuodđu 2021-2023

Áššegirjiit

- Stivrabeavdegirji 2019-10-28—30, § 145.4
- Stivrabeavdegirji 2019-12-16—17, § 173.3

Stivra mearridii golggothmánu 28 -30 b 2019, § 145.4

ahte joatkit giedahallamis ášši.

Stivra mearridii juovlamánu 16- 17 b 2019, § 173.3

ahte joatkit giedahallamis ášši.

Stivra evttoha Sámedikki mearridit

./.

ahte dohkkeha bušeahttavuodu 2021-2023 mii lea mildosis.

§ 3 **Ekonomi – forts.**

§ 3.2 **Budgetunderlag 2021-2023**

Dokument

- Styrelseprotokoll 2019-10-28—30, § 145.4
- Styrelseprotokoll 2019-12-16—17, § 173.3

Styrelsen beslutade den 28 -30 oktober 2019, § 145.4

att bereda ärendet vidare

Styrelsen beslutade den 16- 17 december 2019, § 173.3

att bereda ärendet vidare.

Styrelsen föreslår Sametinget besluta

./.

att anta budgetunderlaget 2021-2023 enligt förslag.

BUDGETUNDERLAG 2021-2023

Innehåll

Samiskt självbestämmande	2
Översikt av Sametingets verksamhets finansiering.....	3
Inledning	4
Utgiftsområde 1 Rikets styrelse, 3:1 Sametinget ap.1 Sametinget	6
Ökat förvaltningsanslag.....	6
Inrättande av särskilt språkanslag	14
Utgiftsområde 23 Främjande av rennäringen m m ap 2	16
Klimatanpassning	16
Nya ersättningsbelopp för rovdjursförekomst.....	17
Utgiftsområde 17, 1:2 ap 5 Bidrag till samisk kultur	20
Bidrag till samisk Kultur.....	20
Utgiftsområde 1, 7:1 Nationella minoriteter	25
Ap. 12 Nationellt uppföljningsansvar.....	25
Ap.15 Hemsida om nationella minoriteter.....	25
Organisationsstödet i förordningen (2005:765) om statsbidrag för nationella minoriteter	26
Ap. 13 Statsbidrag.....	26
Anslag 1:5 Näringslivsutveckling.....	28
Samiska näringar - näringslivsutveckling	28
Samiska branschorganisationer	29
Kommande EU-programperiod 2021-2027	29
Investeringar och finansiering	30
Finansiering	31
Bilaga Kultur.....	33
Bilaga Sametingsvalet 2021	40

Samiskt självbestämmande

Regeringen har på olika sätt under de senaste åren uttalat sitt stöd för att stärka det samiska folkets inflytande. I samband med Jokkmokks vintermarknad 2019 uttalade kulturministern Lind sitt stöd för att främja och stärka inflytandet för det samiska folket¹. Sametingets budgetunderlag för åren 2021 - 2023 harmoniserar väl med regeringens uttalanden då ökade resurser till Sametinget skulle kunna bidra till ökad samverkan med regeringen och andra myndigheter i frågor som rör det samiska folket.

Sverige saknar idag en samlad, tydlig och rättighetsbaserad nationell same- och urfolkspolitik som utgår från samernas rättigheter som urfolk enligt internationella konventioner. Väsentliga utgångspunkter för en modern same- och urfolkspolitik är FNs urfolksdeklaration och ILO169. Sametinget anser att avsaknaden av en same- och urfolkspolitik skapar både en rättsosäkerhet för det samiska folket men också en paradox om vad det samiska folkets ställning i realiteten är i Sverige.

En av de viktigaste frågorna som Sametingets politiska ledning prioriterar är rätten till samiskt självbestämmande. För Sametinget innebär det att Sametinget äger såväl beslutsrätt och rätten till inflytande i alla frågor som rör det samiska folket. Med domen i Högsta domstol (T 853-18) det så kallade Girjasmålet slogs det fast att samebyn har rätt på grund av urminnes hävd rätten att upplåta jakt och fiske på samebyns område ovanför odlingsgränsen och därmed anser Sametinget att regeringen skyndsamt ser över lagstiftningen för att stärka det samiska självbestämmandet.

Sametinget har flertalet år föreslagit regeringen en ökning av ersättning för rovdjursförekomst (se avsnitt om främjande av rennäring) där uträkningen Sametinget har gjort härrör från viltskadeförordningen. Sametinget anser att ersättningarna för rovdjursrivna renar inte täcker de faktiska förlusterna.

Sametingets ansvarsområden och uppgifter växer och det krävs förutsättningar för Sametinget att kunna bedriva både de politiska uppdragen och de myndighetsuppdrag som Sametinget har. Till detta behöver Sametinget förstärkning av förvaltningsanslag, samtliga sakanslag men även ett inrättande av ett särskilt språkanslag.

Per-Olof Nutti
Styrelseordförande

¹ <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/norrboten/sameministerns-forslag-mbl-for-samer-mbl-for-samer-inflytandet-ska-starkas> 20191206

Översikt av Sametingets verksamhets finansiering

<i>Tusentals kronor (tkr)</i>		2019	2020	2021	2022	2023
		utfall	prognos	beräkning	beräkning	beräkning
ANSLAG (tkr)						
<i>Utgiftsområde 1</i>						
-anslag 1:3 Sametinget						
	ap.1	53 001	53 928	94 458	89 328	89 328
	ap. 3	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500
-anslag 7:1 Åtgärder för nationella minoriteter						
	ap.12	2 138	2 200	46 338	48 338	50 338
	ap.13	27 339	27 530	27 530	27 530	27 530
	ap.14	6 000	6 200	6 200	6 200	6 200
	ap.15	1 200	1 200	1 200	1 200	1 200
<i>Utgiftsområde 17</i>						
-anslag 1:2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete						
	ap.5	17 878	19 378	61 516	103 654	145 792
-Inrättande av ett särskilt språkanslag				2 000	2 000	2 000
<i>Utgiftsområde 23</i>						
-anslag 1:22 Främjande av rennäringen m.m.						
	ap.2	113 915	113 915	180 915	180 915	180 915
<i>Utgiftsområde 24</i>						
-anslag 1:5 Näringslivsutveckling						
	ap.1	4 000	4 000	6 000	6 000	6 000

Inledning

Sametinget överlämnar härmed sitt budgetunderlag för perioden 2021-2023 enligt förordningen (2000:605) om årsredovisningar och budgetunderlag. Sametinget vill främst uppmärksamma regeringen på bristen av både politiska resurser och tjänstemannaresurser för att klara av krav och direktiv gällande utförandet av Sametingets verksamhet.

För att kunna vara det samiska folket till gagn, möta en ökande arbetsbelastning och vara en aktiv part i rådande samhällsutveckling är Sametinget i stort behov av ett ökat förvaltningsanslag. Detta är en förutsättning för att Sametinget ska kunna utföra både sitt politiska uppdrag och sitt myndighetsuppdrag att ta tillvara det samiska folkets intressen samtidigt som Sametinget kan vara ett stort stöd till regeringen och andra myndigheter inom andra områden som tangerar samisk kunskap såsom minoritetsfrågor, rasism, samhällsplanering (ekosystemtjänster, grön infrastruktur, biologisk mångfald och hållbarhet), klimatanpassning, traditionell kunskap, samiskt kulturarv och samiskt näringslivsutveckling.

Vår verksamhet som folkvalt parlament och statlig myndighet

Sametinget har i egenskap av både folkvalt samiskt parlament och statlig myndighet vitt skilda verksamheter och uppdrag. Dessa spänner över stora områden som samhällsplanering, samiskt näringsliv, rennärning, landsbygdsutveckling, samiska kulturyttringar, kulturarvsfrågor, de samiska språkarbeten, gränslöst nordisk samarbete, mänskliga rättigheter, minoritetsfrågor och urfolksfrågor. Syftet med införandet av Sametinget som statlig institution var att ge samerna ett betydande inflytande i frågor som berör den samiska kulturen och de samiska näringarna. Som samisk folkvald institution och myndighet är Sametinget alltså det centrala nav i vilket samiska frågor ska behandlas.

Samiskt självbestämmande

Främjandet av den samiska kulturen och de samiska näringarna är en rättighet som enligt folkrättsliga instrument tillkommer samerna i egenskap av urfolk och folk. Samerna erkänns i grundlagen som ett folk. I sin rapportering till FN har Sverige tydligt markerat att samerna både är att betrakta som ett urfolk och ett folk i förhållande till folkrättens bestämmelser. Den särskilda ställning som det samiska folket har som Sveriges urfolk ska respekteras och efterlevnaden av deras rättigheter ska säkerställas.

I egenskap av urfolk har samerna också rätt till självbestämmande. Denna rättighet stadgas bl.a. i artiklarna 3-5 i FN:s urfolksdeklaration (UNDRIP) från år 2007 som Sverige undertecknat.² Det samiska självbestämmandet behandlas även i den nordiska samekonvention som är under förhandling.

Enligt principen om urfolks rätt till självbestämmande har samerna rätt att upprätthålla sina egna politiska system och institutioner, därtill rätt att autonomt bestämma över interna frågor inklusive medel för att finansiera dessa funktioner. Sametinget ser att det finns luckor att fylla för att syftet med ett samiskt organ med betydande inflytande fullt ut

² Rätten till självbestämmande återfinns också i FN:s konvention om medborgerliga och politiska rättigheter (ICCPR) och är en del av den internationella sedvanerätten som Sverige är bunden av. Även om varken ICCPR eller UNDRIP är direkt tillämplig i svensk rätt ska Sverige tillämpa och tolka svensk rätt i enlighet härmed, s.k. fördragskonform tolkning. Se även regeringens skrivelse Vissa samepolitiska frågor (Ds 2009:40) där det konstateras dels att samerna är ett urfolk i Sverige, dels att Sverige är bundet av ett antal internationella konventioner som i olika avseenden tillförsäkrar urfolken vissa rättigheter.

ska kunna uppfyllas. Samerna har rätt till effektivt deltagande/inflytande i frågor som berör dem och rätt att autonomt besluta i frågor som enbart berör dem. Sametinget ska inte enbart fungera som en institution som enbart avger yttranden eller deltar i samverkan med andra myndigheter. Sametinget ska säkras ett effektivt deltagande och aktivt inflytande i frågor som rör samer så tidigt som möjligt i beslutsprocessen. Den samiska kulturen och näringarna måste värnas och utvecklas utifrån samernas uppfattning. Sametinget ska därmed ha en central roll i formandet av det allmännas samepolitik och insatser enligt vad det samiska folket anser. Om Sametinget inte har de medel som krävs för detta, hämmas det samiska samhället vilket innebär ett åsidosättande av samernas rätt till självbestämmande. Samiskt självbestämmande kräver inte minst ett aktivt deltagande i internationella processer rörande urfolk och en möjlighet att stödja ett nationellt genomförande av Sveriges internationella åtaganden gentemot naturfolk i allmänhet och samerna i synnerhet. För att uppnå dessa mål måste Sametinget få en möjlighet att:

- verka för nationell implementering av internationella instrument och Sveriges åtaganden som rör samiska frågor/rättigheter/intressen
- rapportera till internationella organ om Sveriges implementering
- bevaka internationell utveckling, beslut m.m. i frågor som rör urfolk (omvärldsbevakning).
- informera det samiska folket om den internationella och nationella utvecklingen av internationella frågor av
- relevans för det samiska folket samt informera om Sametingets arbete med internationella frågor
- använda och ta stöd i internationella instrument för att stärka samernas situation på nationell nivå
- stödja och visa solidaritet med andra

Utöver detta ser Sametinget också att regeringen behöver implementera urfolksdeklarationen samt ratificera ILO169.

Utgiftsområde 1 Rikets styrelse, 3:1 Sametinget ap.1 Sametinget

(tkr)	2019	2020	2021	2022	2023
	utfall	prognos	beräkning	beräkning	beräkning
Fortsatt förstärkning av Samepolitiken			4 000	4 000	4 000
Konsultationsordningen			10 000	10 000	10 000
Sametingsvalet 2021			5 130		
Tjänster inom förvaltningen (Se sid X)			10 000	10 000	10 000
Giellagáldu			5 400	5 400	5 400
Samernas bibliotek			3 000	3 000	3 000
Immateriella Kulturarv			1 000	1 000	1 000
Samiska arkiv			2 000	2 000	2 000
SUMMA UTÖKNING FÖRVALTNINGSANSLAG	0	0	40 530	35 400	35 400

Ökat förvaltningsanslag

Under invigningen av den nya mandatperioden 2017- 2021 utlovades förstärkning av Sametinget på sammanlagt 16 Mkr. 2018 förstärktes Sametinget med 10 Mkr vilket innebär att den politiska delen och förvaltningen fick ramförstärkning för att utveckla Sametinget inom vissa prioriterade områden. Detta har inneburit att Sametinget har kunnat skjuta fram sina positioner i internationella sammanhang, kunnat fördjupa sina yttranden, ökat och effektiviserat våra samråd med andra myndigheter, ökat effektiviteten i administrationen samt ökat den politiska verksamheten. Sametingets ansvarsområden och uppgifter fortfarande växer krävs att Sametingets personella och finansiella resurser ökar i motsvarande utsträckning. Även om ramen förstärkts räcker de ekonomiska resurserna inte till för att driva ordinarie verksamhet på ett kvalitativt godtagbart sätt, vilket Sametinget både har rätt och skyldighet till enligt folkrättsliga instrument, författningar och regleringsbrev.

Trots ramförstärkningen 2018 har Sametinget med nuvarande resurser en omöjlig uppgift att motsvara regeringens uttalade ambitioner samt de krav, de behov och den efterfrågan som finns på Sametinget både från externt håll av andra myndigheter och internt samepolitiskt. En förutsättning för att Sametinget seriöst ska kunna möta det samiska folkets behov och efterfrågan är att det finns resurser för konsultation med det samiska samhället och politiska beredningsresurser till styrelse och nämnder. Det saknas ofta tid och resurser för att möta upp mot andra myndigheters önskemål om Sametingets yttranden, deltagande i möten och projekt. Detta är även något som ESV lyfte upp i sin granskning av Sametinget 2017.

Det är en nationell angelägenhet att skydda och vårda kulturarvet och ansvaret delas av alla. Sametinget vill ta ett större ansvar för det samiska kulturarvet. Precis som andra folk har det samiska folket rätt till sina kulturarv och inflytande i samiska kulturmiljöfrågor. Med ökade personalresurser skulle Sametinget ha en möjlighet att värna, bevara och synliggöra det samiska kulturarvet samt stärka kunskaperna om samisk tradition och historia. Sametinget skulle också bli en tydligare samrådspart på samma sätt som länsstyrelserna samtidigt som myndigheten har en möjlighet att vägleda ägare av bevarandevärda samiska kulturmiljöer samt medverka till samordningen av dokumentationen av samisk kulturhistoria och traditionell kunskap. Målet med ett ökat ansvar är att förvalta och förmedla det samiska kulturarvet med bakgrund av egen historia och egna värderingar.

Sametinget har regelbunden kontakt med flera centrala förvaltningsmyndigheter, fem länsstyrelser och ett stort antal norrlandskommuner. Trycket från olika aktörer som önskar nyttja och ändra användningen av naturresurserna i Sápmi är större än någonsin tidigare, samtidigt som klimatförändringen ställer stora krav på anpassning och ökar pressen på Sametinget. Med nuvarande arbetsbelastning och resurstilldelning kan inte Sametinget helt och fullt uppfylla sin lagstadgade roll och samtidigt bevaka och främja klimatanpassningen, varken på tjänstemannanivå eller på politisk nivå. Utöver kapacitet för samordning och utveckling av klimatanpassningen saknar Sametinget helt personalresurser för djurhälsa och renköttproduktion samt tillräckliga resurser för skogs- och rovdjursfrågor (förvaltningsverktyg för toleransnivåer samt inventeringsfrågor).

Samisk näringslivsutveckling är idag helt kopplat till landsbygdsprogrammet och Interreg. De tjänster som Sametinget förfogar över där har funktionen av handläggning och utbetalning av ansökningar. Det betyder att det inte finns några personalresurser för att till exempel samordna kopplingarna mellan samer och den regionala och lokala näringslivsutvecklingen för att på så sätt tillvarata möjligheterna för de samiska näringsutövarna att utveckla det samiska näringslivet. Den nödvändiga uppföljningen och samverkan med norrlandslänen och deras regionala utvecklingsstrategier blir lidande vilket självfallet är en brist för regionförbunden, länsstyrelserna och kommunerna. Till skillnad mot rennäringen finns idag inget tillförlitligt statistiskt material för de övriga samiska näringarna. För att Sametinget skall kunna få en heltäckande bild av det samiska näringslivet krävs finansiering för:

- att identifiera omfattningen av samiska företag inom samiskrelaterade näringar,
- att göra en multiplikatorstudie utifrån värdet av allt samiskt näringsliv inom olika samiska områden
- att utreda eventuella skillnader i mäns och kvinnors företagande
- att göra fördjupade studier om samiskt näringslivs möjligheter

Sametinget ser även att det finns ett behov av tillskjutande personella resurser för att arbeta med utveckling av det samiska näringslivet och att samarbeta med andra parter som regioner och kommuner för att på så sätt möjliggöra för de samiska näringsutövarna att utveckla det samiska näringslivet.

Enligt regleringsbrevet ska Sametinget redovisa hur myndigheten arbetar med samisk traditionell kunskap samt dess betydelse för bevarande och hållbart nyttjande av

biologisk mångfald. Den samiska traditionella kunskapen, Árbiediehtu är central i förvaltningen av samiska näringar, språk och kultur.

Med tillräckliga resurser skulle Sametinget på ett helt annat sätt kunna bidra till Sveriges arbete med och uppföljning av konventionen för biologisk mångfald och speciellt artiklarna 8(j) och 10(c). Med denna kapacitet hade Sametinget kunnat:

- ta fram underlag och på annat lämpligt sätt hjälpa till med att förbereda Sveriges agerande inom ramen för den mellanstatliga processen inom artikel 8(j). I detta sammanhang ska Sametinget i lämpliga delar ha kontakter med ansvarigt departement och delta i politisk beredning
- bevaka och delta på relevanta möten och i internationella nätverk inom ramen för artikel 8(j) (och urfolksrättigheter)
- ta fram underlag för den nationella rapporteringen till konventionens sekretariat samt för annat policyarbete liksom upprättande av NBSAP.
- informera samiska kunskapsbärare och besvara på frågor om artikel 8(j)

Sametinget skulle då även ha möjlighet att samordna/underlätta samverkan mellan samiska kunskapsbärare och myndigheter. Inom denna roll skulle Sametinget kunna främja respekten för och öka användandet av samisk traditionell kunskap och sedvanebruk samt att stärka samiska kunskapsbärarens deltagande in myndigheternas besluts- och förvaltningsprocesser. I denna kapacitet kan Sametinget

- inrätta och ansvara för ett samiskt programråd. I programrådets funktion och uppgifter bör ingå att utbyta information om behov, hinder, svårigheter i fråga om implementeringen av artikel 8(j) och 10(c) och föreslå lösningar och positiva exempel som underlättar genomförandearbetet
- sprida samisk traditionell kunskap och betydelsen av denna för bevarandet av biologisk mångfald (och grön infrastruktur och ekosystemtjänster) hos andra myndigheter

Sametinget saknar även tillräckliga resurser för att driva, följa upp olika internationella författningar och rapporter. Ej heller finns medel för att delta vid de av FN sanktionerade konferenserna. Sametinget skulle kunna bidra mycket till Sveriges ambitioner vad gäller de konventioner man undertecknat och som berör urfolk. Att samerna i Sverige även har möjlighet att delta och bidra med urfolkskunskap i FN systemet borde vara en förutsättning för Sveriges regering då man indirekt uttryckt detta i såväl olika konventioner och deklarationer som berör urfolksfrågan. Även i många rapporter poängterar Sverige att urfolksfrågor prioriteras högt. Att då "utesluta" samerna i olika delegationer på grund av bristande resurser rimmar dåligt.

Norge har en bra modell där Sametinget och regeringen avtalat om samernas deltagande och roll vid internationella event, både när det gäller att ingå i den norska delegationen eller när Sametinget själva har ackrediterat till eventet.

Sametinget bedömer därutöver att det kommer att behövas ytterligare personal för att klara stabsfunktionen samt den administrativa verksamheten; och dels frågor som griper

över flera sakområden, dels i sakfrågor där det idag inte finns någon ansvarig handläggare som inom till exempel klimatanpassning, samiskt näringsliv, utbildning, samisk social omsorg, kulturarv och samisk hälsa.

Oavsett om den konsultationsordning som håller på att arbetas är ovanstående resursförstärkning nödvändig. Resursförstärkningen av förvaltningsanslaget är en förutsättning för ökande delaktighet och inflytande.

Den samiska traditionella kunskapen, Árbiediehtu, är central i förvaltningen av samiska näringar, språk och kultur men även i det samiska samhället. Den traditionella kunskapen förs vidare från generation till generation till exempel genom muntlig berättelse, renskötsel, slöjd, jakt, fiske och traditionella sedvänjor. Inom árbediehtu utgör förhållandet natur-djur-människa-kultur grunden.³ Sametinget anser det viktigt att stärka, utveckla och sprida árbediehtu i samhället.

De samiska språken

I Sametingets språkpolitiska handlingsprogram finns mål, prioriteringar och insatser för att stärka och utveckla de samiska målen fastställda. Utöver detta finns även språkmål i regleringsbrev och Sametingslagen uppförda. Sametinget arbetar därmed aktivt med att stärka de samiska språkens fortlevnad genom att arbeta för en samisk språklag. Denna lag syfte skulle vara att främja, bibehålla och utveckla de samiska språken men även överstämja med de åtaganden som Sverige gjort både i Språkstadgan och i ramkonventionen. De samiska språken återfinns inom Sverige, Norge, Finland och Ryssland där samma landsdelsspråk talas på ömse sidor av gränserna. De samiska språken uppmuntrar länderna till samarbete över nationsgränserna vilket hade underlättat om länder har lagreglerade rättigheter på samma nivå.

Utöver harmoniseringen av språklag mellan nationerna inom Sápmi ser Sametinget ett behov av fortsatt arbete med ett permanentt samnordiskt språkarbete i form av Giellagáldu. Arbetet med stadgar för Giellagáldu fortgår.

Samiska språk har behov att främjas och utvecklas för att bli välmående språk som sedan överförs till nästa generation. De samiska språken har olika behov och behöver också olika strategier och stöd för att utvecklas. Under 2019 genomförde Sametinget flertalet insatser inom språkområdet som exempelvis en kartläggning av de samiska språken behov. Sametinget har även påbörjat arbete med utformning av en språkstrategi för de samiska språken. I föregående års arbete framkom det insatser att arbeta vidare med för att stärka och öka språkanvändandet. Exempel på sådana insatser är arbete med modern teknologi som applikationer för att attrahera den yngre målgruppen och basmaterial som ordböcker, grammatikböcker och andra utgivningar.

2009 fick Sametinget ansvaret för förordningen (2007:1347) om statsbidrag vid vissa studier i samiska och i regleringsbrevet för samma år går att läsa

³ Árbiediehtu/Árbbediehto/Aerpimaahoe, Sametingets policydokument för traditionell kunskap.

*"Sametinget ska redovisa ... och fördelningen av medel till kortare studier i samiska"*⁴

Denna lydelse återkommer i Sametingets regleringsbrev från 2010 till och med 2015. 2016 förändras lydelsen till:

*"Sametinget ska även lämna en lägesrapport om situationen för det samiska språket och redovisa fördelningen av medel till kortare studier i samiska"*⁵

för att 2017- 2019 försvinna helt från Sametingets regleringsbrev. Bakgrunden till detta borde vara att ändamålet för Sametinget förvaltningsanslag ej inrymmer utbetalning av statsbidrag. När förändringen tillkom gav regeringen inget alternativt sätt att utbetala bidraget vilket resulterat i att Sametinget sedan 2018 fördelat bidrag för korttidsstudier i samiska från anslag 1:2, ap. 5 Bidrag till samisk kultur, där ändamålet medger utbetalning av statsbidrag. Sametinget ser sig således nödgad att fördela bidrag till språkstudier från medel som är ägnade att gå till samisk kultur och samiska organisationer. I november 2017 inlämnade Sametinget in en begäran om stipendieordning för studier i samiska där finansieringen föreslogs komma från ett särskilt anslag ämnat för samiska språk likt anslagspost 5 bidrag till samisk kultur. Läs mer under kapitlet inrättandet av ett särskilt språkanslag.

Informationssatsningar

I maj 2018 framförde FN:s rasdiskrimineringskommitté skarp kritik mot Sverige för hur samerna behandlas och deras brist på rättigheter. Bland flera rekommendationer till den svenska regeringen för att förbättra samernas situation och minska diskrimineringen nämns att skapa lagstiftning som skyddar samerna på deras traditionella landområden och att vidta åtgärder mot hatbrott och diskriminering.

Ett av åtgärdsförslagen i Sametingets rapport med kartläggning av den forskning som finns gällande rasism mot samer, är att höja kunskapsnivån i samhället om det samiska folket, deras livsvillkor, kultur och historia och rättigheter som urfolk med sjukvård, skola, samiska och icke-samiska beslutsfattare som prioriterade målgrupper.

Forum för levande historia har i uppdrag att samordna och följa upp regeringens nationella plan mot rasism och liknande former av fientlighet och hatbrott. Sametinget bidrog till arbetet med uppdraget att kartlägga rasism mot samer. Sametinget konstaterade i uppdraget att det finns ett stort behov av riktade informationsinsatser för att möta kunskapsbristen om samerna som urfolk och samernas rättsliga ställning.

En nationell informationskampanj om samerna som urfolk var ett av förslagen i Sven Heurgrens utredning av vad en ratificering av ILO 169 skulle innebära i Sverige (SOU 1999:25). Regeringen beslutade därefter att starta en nationell informationssatsning om samerna som urbefolkning i Sverige och samernas kultur för att öka kunskapen i hela landet. Denna informationssatsning mynnade 2005 ut i bildandet av Samiskt informationscentrum och webbportalen samer.se som drivs av Sametinget.

⁴ <http://www.esv.se/statsliggaren/regleringsbrev/?RBID=11052>

⁵ <http://www.esv.se/statsliggaren/regleringsbrev/?RBID=17097>

Idag finns det både digitalt och tryckt informationsmaterial att tillgå. Resursmaterial för lärare utvecklas ständigt⁶ och enstaka insatser som riktar sig mot specifika målgrupper görs av både samiska organisationer⁷, samebyar⁸ och Sametinget⁹. Våra kunskaper efterfrågas i allt större utsträckning. Sametingets informationsenhet har idag tre anställda, driver två webbportaler och finns på Instagram, Twitter och Facebook. Vi producerar trycksaker och kan i begränsad utsträckning hålla föredrag, delta i samarbetsprojekt¹⁰ och närvara på konferenser och mässor. Allt detta är bra - men det räcker inte.

När myndigheter vill förkovra sig och utbilda sin personal, har Sametinget för lite resurser för att möta efterfrågan. Ett positivt exempel på en myndighet som gjort stora framsteg och förändrat sitt sätt att arbeta i kontakter med rennäringen är Trafikverket, som håller på med att utbilda sin berörda personal om renskötsel i samarbete med Sametinget.

Sametinget ser att det finns stora kunskapsluckor hos myndigheter och beslutsfattare när det handlar om samernas rättigheter som urfolk, till och med på departementsnivå. I november 2018 framkom det att Sametinget varken konsulterats av Miljödepartementet eller Naturvårdsverket i frågan om vägledningen i EU:s art- och habitatdirektiv som har stor påverkan på renskötseln och den svenska rovdjurspolitiken. Det beror troligen på okunskap om de internationella konventioner som Sverige undertecknat, som till exempel Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna, FN:s konvention om civila och politiska rättigheter, Konventionen för biologisk mångfald och EU:s resolution från juni 2018.

Detta är några exempel på att vi ser ett stort behov av riktade informationsinsatser mot myndigheter och beslutsfattare för en i förlängningen förändrad diskurs. Kunskapsbristen om samerna som urfolk och samernas rättsliga ställning måste åtgärdas för att motverka fördomar, diskriminering och rasism mot samer.

Samers hälsa, samisk identitet och social omvårdnad

Sametinget har under innevarande mandatperioden inrättat en hälso- idrotts- och äldrenämnd samt antagit ett hälsopolitiskt handlingsprogram. I handlingsprogrammet har övergripande målet för samiska folkets hälsa fastställts till

"Likovärdiga förutsättningar till god hälsa och ökad tillgång till språk- och kulturanpassad hälso- och sjukvård, elevhälsa och omsorg".

Vidare har åtgärder och insatser utpekats för att uppnå detta mål bland annat inrättandet av ett nationellt samiskt hälsocentrum (likt SANKS i Norge), språk- och kulturanpassad hälso- och sjukvård, elevhälsa och omsorg, folkhälsoarbete, företagshälsovård. Sametinget konstaterar att det hälsopolitiska handlingsprogrammet inte kan genomföras med mindre än att regeringen tillskjuter anslag och ger Sametinget en allmän hälso- idrotts- och social

⁶ <http://www.samer.se/skola>

⁷ <http://www.minoritet.se/5087>

⁸ <https://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=2327&artikel=7113979>

⁹ <http://www.samer.se/mittsapmi>

¹⁰ Exempel är Kulturen i Lund: <https://www.kulturen.com/utställningar/fokus-sapmi/> och Utbildningsradion: <https://urskola.se/Produkter?q=samer>

funktion med uppgift att bevaka och bereda samiska hälso- idrotts och sociala frågor på generell nivå utom hälso- och sjukvårdshuvudmännens ansvar.

Samisk forskning

Samisk forskning är idag eftersatt samtidigt som den är efterfrågad både av det samiska samhället och majoritetssamhället. Bristen på samisk historieber beskrivning och skolundervisning har resulterat i okunskap hos allmänheten. Forskningen ännu inte lyckats överbrygga kunskapsbehovet om det samiska samhället. Det pågående arbetet med utformning av Sametingets forskningspolitik ska ge stöd för Sametinget att öka samiskt inflytande över forskning som är angelägen och relevant för samer, Sápmi och samiska intresseområden. Sametingets forskningspolitik förutsätter att ekonomiska förutsättningar för detta arbete säkerställs.

Parlamentsbyggnad

År 2019 beslutade plenum att Sametingets parlamentsbyggnad ska placeras i Östersund. Sametinget har besökt olika tomtalternativ på orten. Nästa steg är en förprojektering av det vinnande arkitektförslaget *Badjáneapmi* av Murman arkitekter utifrån de tomtförslag som finns i Östersund. En förprojektering omfattar bland annat en teknisk översyn och revidering av lokalprogrammet, ny tomtutredning samt kostnadsbedömning av byggprojektet, klarläggande av huvudmannaskap och övriga finansieringsfrågor samt långsiktiga hyres- och driftsfrågor. Samtinget bedömer att förprojekteringen är nödvändig för att få fram underlag som krävs för att kunna gå vidare i processen, men saknar i dagsläget medel för detta.

Internationellt arbete

Sametinget behöver förstärka det internationella arbetet för att driva, följa upp olika internationella författningar och rapporter. Ej heller finns medel för att delta vid de av FN sanktionerade konferenserna. Sametinget skulle kunna bidra mycket till Sveriges ambitioner vad gäller de konventioner man undertecknat och som berör urfolk. Att samerna i Sverige även har möjlighet att delta och bidra med urfolkskunskap i FN systemet borde vara en förutsättning för Sveriges regering då man indirekt uttryckt detta i såväl olika konventioner och deklarationer som berör urfolksfrågan. Även i många rapporter poängterar Sverige att urfolksfrågor prioriteras högt. Norge har en bra modell där Sametinget och regeringen avtalat om samernas deltagande och roll vid internationella event, både när det gäller att ingå i den norska delegationen och när Sametinget själva är ackrediterade till eventet.

Konsultationsordning

När konsultationsordningen mellan regeringen och Sametinget träder i kraft kommer Sametinget att behöva mer resurser för att arbeta i paritet med den, både politiskt och på tjänstemannanivå.

Oavsett om den konsultationsordning som håller på att arbetas fram träder i kraft under året eller inte, är ovanstående resursförstärkning nödvändig. Resursförstärkningen av förvaltningsanslaget är en förutsättning för ökad delaktighet och inflytande.

Sametingsvalet 2021

Sametingsvalen genomförs vart fjärde år och nästa val sker 2021. För att kunna genomföra valet behöver Sametinget behöver extra medel.

Sammanfattning - förvaltningsanslaget

- Förstärkning av politiska verksamheten genom att öka resurserna för styrelsen att bedriva politik på heltid
- Handläggare inom rennäringsfrågor, 1 tjänst
- Handläggare inom kulturfrågor, 1 tjänst
- Handläggare inom samiskt näringsliv, 1 tjänst
- Förstärkning av staben, dels kulturarvsfrågor, dels kompetens i och ansvar inom hälsa, omsorg och idrott, dels i frågor som griper över flera sakområden (utbildning, näringslivshandläggare etc.)
- Förstärkning av ekonomi och administration, 2 tjänster (registrator och IT-samordnare)
- Förstärkning av arbete med traditionell kunskap
- Förstärkning av informationsverksamheten
- Förstärkning av språkarbetet med x tjänster, permanent Giellagáldu samt stöd på individnivå om 1 000 tkr

Inrättande av särskilt språkanslag

tusentals kronor (tkr)	2019	2020	2021	2022	2023
	utfall	prognos	beräkning	beräkning	beräkning
Stipendisordning för samiska studier			1 000	1 000	1 000
Korttidsstudiestöd (2007:1347)			1 000	1 000	1 000
SUMMA UTÖKNING	0	0	2 000	2 000	2 000

Sametinget behöver förstärka arbetet med att leda det samiska språkarbetet genom ett årligt språkanslag.

Handlingsplan/implementering av språkstrategi

Ett årligt språkanslag möjliggör de språkliga ambitionerna som Sametinget har utifrån prioriterade insatser i det språkpolitiska handlingsprogrammet och kommande språkstrategi.

Språkinsatser

Korttidsstudiebidraget och språkinsatser som finns i Sametingets budget i 2020 täcks av språkanslaget från 2021 och framåt.

Det har funnits och finns fortfarande stora brister för möjligheten att lära sig samiska genom utbildning. Korttidsstudiebidragets syfte är att främja samiska språken så att samer som inte har fått möjlighet att lära sig läsa och skriva samiska får tillfälle att lära sig det genom kortare studier. Korttidsstudierna medverkar till att öka språkanvändningen genom att läs- och skrivkunnigheten tillgängliggörs och därmed ökar språkkunskaperna i sin helhet.

Sametinget har i sitt språkpolitiska handlingsprogram uppmärksammat stöd för språkstudier genom en stipendieordning som kan stimulera till ytterligare samiska studier, insats nr 8 i språkpolitiskt handlingsprogram.

Språkcentrum

Samiskt språkcentrum finns idag på sydsamiskt område och inrättades 2010 i Östersund och Tärnaby. Språkcentrum har sedan dess varit en viktig resurs för samiska språkens utveckling och arbetet med att revitalisera de samiska språken. Under 2018 gav regeringen Sametinget i uppdrag att utreda hur verksamheten kan utvecklas för att främja fler samiska varieteter. Sametinget konsulterade samiska allmänheten där det framkom behov av fler språkcentrum inom nord- och lulesamiskt språkområde samt åtgärder för ett intensivare revitaliseringsarbete.

Sámi Giellagáldu

För att stärka och utveckla det samnordiska språkarbetet driver Sametingen i Sverige, Norge och Finland genom Samiskt Parlamentariskt Råd (SPR), ett

gemensamt gräns-överskridande språkvårds- och terminologiarbete. Sámi Giellagáldu är de samiska språkens språkvårdande organ och har bedrivits i projektform ett antal år. Funktionen språkvård och språknormering inom det samiska språkområdet är viktig och ett nationsöverskridande samarbete är nödvändigt för en sammanhållen utveckling av respektive språk. En permanent struktur och en säkrad finansiering för Giellagáldu behöver etableras.

Utgiftsområde 23 Främjande av rennäringen m m ap 2

Tkr	2019	2020	2021	2022	2023
	utfall	prognos	beräkning	beräkning	beräkning
Handlingsplaner klimatanpassning			10 000	10 000	10 000
Samråd vid etableringsprocessen			10 000	10 000	10 000
Rovdjursförekomst			47 000	47 000	47 000
SUMMA UTÖKNING	0	0	67 000	67 000	67 000

Klimatanpassning

SMHI fick under 2016 i uppdrag av regeringen att utlysa medel till svenska myndigheter för att utveckla handlingsplaner för sitt klimatanpassningsarbete. Sametinget beviljades medel och har därefter arbetat fram en handlingsplan för klimatanpassning som gäller för 2017 och framåt.

Nyckeln till framgångsrik klimatanpassning inom rennäringen och samiskt samhällsliv är att minska sårbarheten genom flexibilitet. Det är det tydliga budskap som kommer fram från såväl forskning, traditionell kunskap och intervjuade informanter.

Forskningens rekommendationer är tydliga: Det krävs aktiva politiska beslut och förändring av lagstiftningen för att stärka samiska näringar och den samiska kulturen i ett ändrat klimat. Ökat inflytande och hänsyn till samiska näringar och den samiska kulturen i samråd och beslutsprocesser är ytterligare åtgärder som forskningen lyfter som viktiga för att möta ett förändrat klimat.

En stor del av de åtgärdsförslag och resonemang som ligger till grund för handlingsplanen handlar om åtgärder direkt kopplade till renskötseln. Behovet av riktade informationsinsatser, ökad kommunikation och mer forskning uppmärksammas i handlingsplanen.

Handlingsplaner för klimatanpassning för samebyar

En prioriterad insats är samebyvisa handlings- och genomförandeplaner för klimatanpassning och i det arbetet även möjligheten att ta fram egna sårbarhetsanalyser. Utredningarna bör vara kopplade till ett stöd för samebyarna som kan sökas för att genomföra faktiska åtgärder utifrån klimatanpassning inkluderat befarad torka och bränder. Uppskattad kostnad för denna åtgärd är ca 5-10 mkr/år miljoner kronor för utredningar och 5-10 000 tkr/år för att genomföra meningsfulla och praktiska åtgärder.

Samråd vid etableringsprocesser

Verka för stöd till samråd för de samiska näringarna och den samiska kulturen. Som exempel tar skogs- och intrångsfrågorna upp mycket tid för samebyarna. Detta förväntas öka med en fortsatt utbyggnad av vindkraft. Uppskattningsvis 25-50% av en heltidstjänst krävs i dagsläget av varje sameby för att bevaka deras intressen i olika samråd. Ibland krävs även högre juridisk kompetens vilken då får köpas in som en extern tjänst av de olika samebyarna. Samer utanför samebyarna brukar land och vatten till sin försörjning genom jakt, fiske och gårdsbruk. De måste försäkras sin rätt till mark och vatten och bli

hörda i sammanhanget. Även samer utanför samebyarna kan lägga mycket tid, kraft och engagemang i exploateringsfrågor som berör Sápmi, vilket är ett viktigt arbete för de samiska näringarnas och den samiska kulturens överlevnad.

Sametinget bör ges uppdrag och resurser att etablera ett stöd till samebyar och samiska aktörer som på olika sätt arbetar med frågor för att skydda det samiska landskapet.

Sametinget bör utforma stödet och avgöra hur det på effektivaste sätt kan komma aktörerna till del. Kostnaden för ett sådant stöd som t.ex. föreslås till stöd för samebyarnas planering och deltagande i samråd, har uppskattats till 5-10 miljoner kronor per år utifrån antagandet att varje sameby får ersättning för det arbete som krävs vid olika typer av exploateringsprocesser som har samband med klimatförändringen.

Nya ersättningsbelopp för rovdjursförekomst

Sametinget föreslår följande ersättningsbelopp

	Föryngring	Regelbunden förekomst	Tillfällig förekomst
Lo	340 000	120 000	60 000
Järv	335 000	115 000	60 000
Varg	840 000	135 000	60 000

Örn och björn bör baseras i huvudsak på betesområdenas areal.

Björn 7 200 000 kr

Örn 1 750 000 kr

Baserat på 2017 års inventering innebär det en ökning av ersättningen för

rovdjursförekomst från ca 50,4 mkr till 97 mkr, dvs en ökning på närmare 47 mkr.

Förslaget utgår från viltskadeförordningen och innehåller nya beräkningar som ska utgöra ledning för vilket ersättningsbelopp Sametinget föreslår till regeringen varje år.

Viltskadeförordningen SFS (2001:724) 6 § Efter förslag av Sametinget beslutar regeringen med vilket belopp ersättning skall lämnas till samebyarna för:

1. Varje föryngring av varg, järv och lo inom en samebys betesområde och
2. Regelbunden eller tillfällig förekomst av varg, järv och lo

Efter förslag av Sametinget beslutar regeringen med vilket totalt belopp ersättning skall lämnas för skador som björn och örn orsakar på renar. Ersättningen enligt andra stycket fördelas mellan de ersättningsberättigade samebyarna i förhållande till betesområdenas areal.

Enligt 7 § ska ersättningsbeloppen enligt 6 § första stycket beräknas med ledning av

1. medelslaktvärdet på en ren med tillägg för honrenarnas produktionsvärde,
2. uppskattningar av hur många renar som dödas av respektive rovdjursart,
3. uppskattningar av i vilken utsträckning kalvar respektive vuxna renar dödas av respektive rovdjursart och
4. det merarbete som angrepp av respektive rovdjursart orsakar.

Ersättningsnivåerna som är idag har legat på samma nivå sedan 2002. Sametinget bedömer att det genom senaste årens forskning finns nya välgrundade underlag för att beräkna mer korrekta ersättningsbelopp för de skador som rovdjuren orsakar inom samebyarnas betesområden.

Förslagen grundar sig på i huvudsak 3 olika forskningsrapporter. Ett rörande lo och järvens effekter på samebyarnas slaktuttag (Hobbs et al ¹), en rapport om samebyarnas merarbete (Junros /Boström 2), en rapport om björnarnas predation (Viltskadecenter 3). Vår bedömning är att dessa rapporter är de just nu mest tillförlitliga underlagen för att bedöma vilka belopp ersättning ska utgå till samebyarna för rovdjurens skador.

Samhällsplanering

Sametinget är enligt lag skyldig att medverka i samhällsplanering och bevaka att samiska behov beaktas, däribland rennäringens intressen vid utnyttjande av mark och vatten. Detta innebär kontakt med flera centrala förvaltningsmyndigheter, fem länsstyrelser och ett stort antal norrlandskommuner. Eftersom pressen från olika aktörer som önskar nyttja och ändra användningen av naturresurserna i Sápmi är större än någonsin tidigare, ökar också pressen på Sametinget. Med nuvarande arbetsbelastning och resurstilldelning riskerar Sametinget att inte kunna uppfylla sin lagstadgade roll.

Sametingets uppdrag från riksdagen är att tillvarata samiska behov och rennäringens intressen i samhällsplaneringen (Sametingslagen 2 kap. § 1 p.4). Ett återrapporteringskrav som regeringen ställt i regleringsbrevet är att *Sametinget ska göra en samlad bedömning av hur verksamheten bidragit till en levande samisk kultur, stärkt och utvecklat samernas och de samiska näringarnas ställning i samhället samt en samhällsplanering där de samiska behoven beaktas*. I regleringsbrevet anges också att Sametinget ska redovisa markanvändning, riksintressen, och marker som är speciellt värdefulla eller känsliga för renskötseln, natur- och kulturmiljövärden.

De senaste åren har det varit ett markant ökat intresse både från mineralföretag och regering samt regionala myndigheter att öka gruvverksamhet och vindkraftsetableringar. Skogsbruket har stått för en omfattande avverkning inom många samebyar. Turismen har ökat starkt genom olika turistanläggningar med krav på ytterligare utbredning i form av nya vägar, leder och aktiviteter i fjällområdet. Därutöver kommer konsekvenserna av klimatförändringen direkt att påverka samernas traditionella marker och renskötsel på kort sikt med mycket varierande väderlek och risk för att renbetet låser sig på grund av isbildning. Det är inom areal- och samhällsplaneringen som hanteringen av konsekvenserna av klimatförändringarna måste ske.

Omvärldsförändringarna innebär att aktiviteterna tilltar både i det privata näringslivet och i den offentliga förvaltningen. Båda dessa sektorer påverkar Sametingets beredskap och verksamhet. Det ovan nämnda innebär att areal- och markförvaltningen är ett mycket viktigt och strategiskt område att utveckla både för renskötseln och för samerna, men också för Sametinget som förvaltningsmyndighet.

Regeringen har även uppdragit till andra myndigheter att i eller efter samråd med Sametinget lämna förslag i olika frågor. Förutom de av regeringen beslutade samrådsuppdragen efterfrågar också länsstyrelser, kommuner, universitet, intresseföreningar och privata företag Sametingets medverkan i olika samråd, projekt eller konferenser. Ett viktigt underlag i samhällsplaneringen är Sametingets markanvändningsredovisning (*iRenmark*). Renskötselns markanvändningsdata omfattas dessutom av EU direktivet

Inspire, vilket innebär omfattande krav på anpassning och prestanda när det gäller data och tillhandahållande av data. Sametingets geodata kan komma att omfatta ett flertal av EU utpekade teman. Sammantaget ställer detta stora krav på Sametingets resurshantering.

Sametinget konstaterar att nuvarande resurstilldelning inte uppfyller kraven varken utifrån urfolksdeklarationen, CBDs artikel 8j, CBD:s handlingsplan för 10(c) eller CBD:s arbetsprogram för skyddade områden. Sametinget påpekar att det är viktigt att det finns en process som tillgodoser fullt och effektivt deltagande av samer. Dagens förvaltnings- eller sakanslag tillgodoser inte samiskt inflytande.

Med bättre resurser skulle Sametinget kunna fungera som en resurs för andra myndigheter när det gäller exploatering i samiskt område, klimatanpassningen, miljö- och hållbarhetsfrågor och svara upp bättre på de förfrågningar och önskemål om samråd som kommer från andra myndigheter.

Utgiftsområde 17, 1:2 ap 5 Bidrag till samisk kultur

tusentals kronor	2019	2020	2021	2022	2023
	utfall	prognos	beräkning	beräkning	beräkning
Indexuppräkning			19 748	19 748	19 748
Gaaltje			1 100	1 100	1 100
Giron Sámi teáther			18 000	18 000	18 000
Sámi Duodji			990	990	990
International Sámi Film Institute			2 300	2 300	2 300
SUMMA UTÖKNING	0	0	42 138	42 138	42 138

Sametinget ska bidra till utvecklingen av ett starkt- och mångfaldigt konst- och kulturliv, synliggöra en levande samiska kultur i det offentliga rummet och skapa förutsättningar för en stabil infrastruktur för det samiska civilsamhället. Bidrag till samisk kulturverksamhet ska göra det möjligt för samer att själva förmedla sin historia, sitt språk, sin identitet och sitt kulturarv. Traditionell kunskap ligger till grund för samisk identitet och samisk kultur både historiskt och i modern tid. I budgetpropositionen för 2019 anges att samisk kultur under lång tid har varit utsatt för yttre påfrestningar som begränsat möjligheten att uttrycka och skapa en levande samisk kultur. Regeringen bedömer att stöd till samiska kulturbärande verksamheter spelar en viktig roll för att synliggöra och förmedla samisk kultur samt skapa mötesplatser för den samiska befolkningen.¹¹

Sametinget ser att behoven av utvecklingsinsatser inom olika kulturyttringarna såsom samisk konst, slöjd, teater, film, litteratur och musik är mycket stora. Även det samiska civilsamhället visar årligen långt större behov än vad Sametinget kan fördela bidrag till. Utvecklingsåtgärder och insatser har fått stå tillbaka under många år på grund bristande ekonomiska resurser. Sametinget konstaterade därför i årsredovisningen för 2018 att höjningen av anslaget för året inte var tillräckligt för att nå målet om ett starkt och mångfaldigt konst- och kulturliv.

Bidrag till samisk Kultur

Sametinget fördelar verksamhetsbidrag till bland annat samiska kulturinstitutioner, organisationer, föreningar, samegårdar och kulturcentra. De bidrar till utvecklingen och stärkandet av samisk konst- och kulturliv på lokal, regional och nationell nivå genom närheten till den samiska allmänheten, olika sakkunskaper, engagemang i aktuella samiska samhällsfrågor samt aktiviteter och arrangemang som stärker den samiska identiteten och det samiska samhället. Det överordnade målet med verksamhetsbidragen är att uppnå ett mer livskraftigt samiskt samhälle.

Stiftelsen Gaaltje – sydsamiskt kulturcentrum

¹¹ Budgetproposition 2019/20:1, Utgiftsområde 1 Rikets styrelse, s. 46.

I det sydsamiska området är *Gaaltije - sydsamiskt kulturcentrum* en viktig resurs för samisk kultur, för revitaliseringen av det sydsamiska språket och för att skapa tillväxt på samiska villkor. Visionen är att bli ett nationellt center för sydsamisk kultur och Gaaltije vill därför bedriva en verksamhet som bidrar till kulturell och språklig utveckling av det sydsamiska samhället. De ska även bedriva verksamhet som främjar näringsutveckling, tillkomsten av nya företag och förbättrade näringsvillkor. För 2019 tilldelades Gaaltije 1 400 tkr i verksamhetsbidrag. För att kunna utveckla verksamheten till ett nationellt center för sydsamisk kultur behöver Gaaltije en totalbudget på 5 000 tkr årligen varav från Sametinget 2 500 tkr.

Giron sámí teáhter – en samisk nationalscen

Den samiska teaterscenen rymmer allt från teater, dans och rörelse till jojk, traditionell berättarkonst och musik. Den samiska scenkonsten har ett ansvar som samiskspråkig arena där de samiska språken bevaras och utvecklas. En viktig uppgift för scenkonsten är att göra den samiskspråkiga scenen tillgänglig för de samer som inte har sitt samiska språk. För utvecklingen av den samiska scenkonsten är samarbete med såväl andra samiska teatrar som med urfolksteatrar världen över nödvändigt.

Giron Sámi Teáhter (GST) ska vara en ledande institution inom den samiska scenkonsten vad gäller utveckling, förnyelse och konstnärlig kvalitet. Den ska även vårda och främja det samiska språkets alla varieteter och det samiska kulturarvet. Teatern bedrivs idag som en ideell förening med tolv medlemmar, bland annat Kiruna kommun, Storumans kommun, Region Norrbotten, Region Västerbotten samt ett antal samiska organisationer och föreningar. Teatern har ett välfungerande arrangörsnätverk och samarbete med andra teatrar och samiska kulturorganisationer. Teatern har även en språkstrategi för att kunna nå målet om en helt samiskspråkig teater. Teatern finansieras av Sametinget genom verksamhetsbidrag ur anslag 1:2, ap. 5 *Bidrag till samisk kultur* samt Region Norrbotten, Region Västerbotten, Kiruna kommun och Storumans kommun. Teaterns budget för 2019 var totalt 8 mkr varav från Sametinget 5 900 tkr.

Sametinget och GST har en gemensam arbetsgrupp med syftet att se över teaterns framtida organisation och finansiering, med det långsiktiga målet att utveckla teatern till en samisk nationalscen i Sverige. Arbetsgruppen har tagit fram ett underlag med budget för en samisk nationalscen och har haft kontinuerlig dialog med Kulturdepartementets tjänstepersoner. Målet är att kunna dubblera antalet produktioner per år, skapa mindre föreställningar för att nå mindre platser, höja kompetensen inom den samiska teater- och kulturvärlden, öka engagemanget i den samiska samhällsdebatten genom att anordna samtalsträffar och seminarier i samband med föreställningarna samt förstärka språkresurserna inom teatern så att alla samiska språk används i föreställningar, samtal och kommunikation. Teaterns uppdrag är brett och motsvarar i praktiken en nationalscens, men med mindre ekonomiska och personella resurser.

Kostnaderna för en samisk nationalscen bygger dels på teaterns nuvarande kostnader, dels på en jämförelse av budgeten för den samiska nationalscenen i Norge (Beaivvaš sámi teáhter). Sametinget betonar vikten av utökade resurser för att möjliggöra utvecklingen av den samiska scenkonsten och för att nå målet med en samiskspråkig, turnerande teater med hög konstnärlig kvalitet. Sametinget föreslår en anslagshöjning med 18 mkr.

Duodji

Sameslöjdstiftelsen Sámi Duodji är en branschorganisation för samiska slöjdare med målsättningen att främja, stödja och utveckla samisk slöjd och samiskt konsthantverk samt att värna om det samiska hantverks- och kulturarvet. Stiftelsen är ett rådgivande och stödjande organ för de enskilda slöjdarna och konsthantverkarna genom exempelvis stipendier och åtgärder inom kompetensutveckling, nätverksbyggande och marknadsföring. Sámi Duodji driver utvecklingen av duodji som näring samt forskning inom området. Stiftelsen får verksamhetsbidrag från Sametinget och Nämnden för hemslöjdsfrågor med ungefär lika mycket. De senaste åren har bidragen legat på ca två miljoner kronor, vilket ger en totalbudget på ca fyra miljoner kronor. För att klara sin verksamhet behöver stiftelsen stärka budgeten med ytterligare drygt en miljon kronor årligen.

Samisk film

Film är ett viktigt verktyg för att förmedla samiska berättelser, för att synliggöra samernas livsvillkor i Sápmi och i det svenska samhället. Det är många människor i Sverige som med hjälp av samisk film, har fått upp ögonen för urfolket samerna och att det finns en annan sida av landets historia som inte lyfts upp i ljuset.

International Sámi Film Institute (ISFI) bildades 2007 i Norge¹². ISFI:s vision är att öka kompetensen för filmproduktion i det samiska samhället och att få en bättre ekonomisk grund för att utveckla, producera och filma samernas egna berättelser på de samiska språken. Det är viktigt för utvecklingen av en samisk filmindustri att det finns samiska filmproduktionsbolag som har äganderätten till de samiska filmprojekten. ISFI är en institution som arbetar för alla professionella filmarbetare över hela Sápmi. Nordiska samproduktioner är naturliga för den samiska filmindustrin. Institutet vill också främja samarbete med andra urfolksfilmarbetare och främja produktionen av filmer för samiska barn och unga. Fram till 2018 har ISFI totalt producerat 43 filmer, till största del kort-, spel och dokumentärfilmer, men även serier och internationella samproduktioner. Filmverksamheten ökar årligen med ökat intresse för visningar, filmkulturella initiativ och större produktioner. Huvudmålen är ökad produktion av spelfilmer för barn, satsning på samiska barn- och ungdomsfilmer och serier samt att utveckla fler originalskrivna manuskript. ISFI vill lägga grunden för en professionell produktion av fler samiska spelfilmer, tv-serier och dokumentärfilmer, genom målinriktad utveckling

¹² <http://www.isfi.no/eng/about/isfi/>

av högkvalitativa samiska manuskript. ISFI vill ytterligare förstärka samarbetet inom det internationella nätverket med andra urfolksfilmskapare och institutioner. Det samiska folket har behov av att få se kvalitetsfilmer på sitt eget språk och filmer som berättas från ett samiskt perspektiv. Filmen har en viktig samhällsbyggande funktion och är särskilt viktig för samiska barn och unga. Uppbyggandet av en samisk filmbransch bör därför stärkas.

Finansiering av ISFI sker via anslag från norska och finska kulturdepartementen, Sametinget i Norge, Nordiska ministerrådet och externa medel. Nordiska Rådet har 2015, med hänvisning till artikel 45 och 56 i Helsingforsavtalet, rekommenderat de nordiska regeringarna i Norge, Finland och Sverige att gemensamt finna en långsiktigt hållbar ekonomisk finansiering av ISFI.¹³ Sametinget anser att Sverige liksom Norge och Finland, bör bidra till en långsiktigt hållbar finansiering av ISFI.

ISFI ansöker om 2 300 tkr för driftskostnader och filmproduktion under 2020. Sametinget föreslår en förstärkning av anslaget för detta ändamål.

Verksamhetsbidrag till civilsamhället och tidskrifter

Ur anslaget fördelas även verksamhetsbidrag till det samiska civilsamhället. De samiska organisationerna och föreningarna har bred sakkunskap inom sina respektive intresseområden och är viktiga aktörer i utvecklingen och stärkandet av samiskt konst- och kulturliv och det samiska samhället.

I Sverige finns idag ett trettiotal sameföreningar som får verksamhetsbidrag från Sametinget. Gemensamt för sameföreningarna är att de skapar samhörighet bland samer i de områden där de verkar. Sameföreningarna är viktiga samlingspunkter som stärker samisk kultur och identitet på lokal nivå.

Sametinget beviljar bidrag till sex samegårdar och kulturcentra, som utgör viktiga lokala mötesplatser som främjar och stärker den samiska kulturen. Samegårdarna bidrar till att sprida kunskap om samisk kultur och samiska samhällsfrågor till det omgivande samhället genom aktiviteter och arrangemang. Samegårdar är lokaler som förvaltas och brukas av samer på lokal nivå, där aktiviteter ordnas som främjar möten mellan samer och som stärker kultur på lokal nivå.

Sametinget beviljar även verksamhetsbidrag till ett antal riksorganisationer som bedriver verksamhet som främjar, utvecklar och stärker samiskt kulturliv i på nationell nivå. Dessa organisationer arbetar bland annat för att stärka den samiska kulturen, rennäringen, de samiska rättigheterna, de samiska ungdomarna och de samiska språken. De arbetar med viktiga samiska kultur- och samhällsfrågor, de skapar arenor för möten och samverkan mellan olika samiska grupper och stärker därigenom det samiska samhället.

¹³ Nordisk Råd, Rek. 24/2015, Finansiering av internationalt samisk filminstitut (ISF)

Det finns ett tiotal nordiska samiska konstnärsorganisationer som arbetar gränsöverskridande i Sápmi för att främja och stärka det professionella utövandet av olika kultur- och konstformer. De organiserar kompositörer, jojkare, författare, skådespelare, scenarbetare, filmarbetare och konstnärer. Även dessa får bidrag från Sametinget.

Sametinget fördelar även verksamhetsbidrag till ungdomstidskriften *Nuorat* och magasinet *Samefolket*. De främjar de samiska språken genom att minst 25% av innehållet ska vara på samiska. Verksamhetsbidraget till dessa tidskrifter har legat på samma nivå under flera års tid, vilket har lett till att *Samefolket* har fått dra ner antalet nummer från tolv till sju per år och minska personalen. Sametinget ser ett stort behov av att öka resurser till samiskspråkig media. Sametinget vill genom ökat anslag kunna stödja dessa tidskrifters fortsatta utveckling.

När anslaget höjdes 2018 kunde verksamhetsbidragen öka. Samerna är i stort behov av ett starkt och livskraftigt samiskt civilsamhälle med stabila organisationer och kulturinstitutioner, för att få en långsiktig och hållbar utveckling av det samiska samhället. I längden främjar det även demokratin. Ökning av anslaget är därför nödvändigt och Sametinget äskar därför om en ökning med drygt 43 mkr.

Utgiftsområde 1, 7:1 Nationella minoriteter

Utökning (tkr)	2019	2020	2021	2022	2023
	utfall	prognos	beräkning	beräkning	beräkning
Nationellt uppföljningsansvar		2000	4000	6000	
Hemsida minoriteter.se		500	1000	1500	
Tilläggsanslag för samiska förvaltningsområdet					5 000

Ap. 12 Nationellt uppföljningsansvar

Sametinget disponerar enligt anslaget 7:1, ap 12, 2 200 000 kronor till myndighetens kostnader för uppföljning av lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk och minoritetspolitiken.

Enligt Sametinget är de nuvarande resurserna kraftigt underdimensionerade för att bedriva ett effektivt utvecklings- och uppföljningsarbete inom samtliga de områden som uppdraget kräver. Det finns ett stort behov att stödja och följa upp de kommuner som inte ingår i förvaltningsområdena. Det finns också behov av stöd till kommuner och regioner som ingått i förvaltningsområdet sedan lång tid. Personal byts ut kontinuerligt och det saknas ett effektivt system för erfarenhets- och kunskapsöverföring på såväl lokal som regional nivå. Vid utökningen av förvaltningsområdet krävs dessutom utökade insatser som inte ryms inom nuvarande resurser.

I anslagspost (ap.3), som disponeras av Länsstyrelsen i Stockholm, finns 1 450 000 kronor öronmärkta för samordning, kunskapshöjande insatser samt informations- och utbildningsinsatser. Uppföljningsmyndigheterna ska använda medlen i samråd. Flera av de behov som identifierats inom det kunskapshöjande och stödjande uppdraget är inte möjliga att åtgärda med befintliga resurser. Resurserna behöver dessutom bli avsevärt mycket större för att möjliggöra strukturer som på sikt skulle kunna göra övriga aktörer mer självständiga. Till exempel skulle en "verktygslåda" för kommunerna både inom och utanför förvaltningsområdena kunna utvecklas. Myndigheten skulle också kunna ta fram modeller för kartläggning och samråd som så många kommuner efterfrågat samt bedriva kampanjer riktade till allmänheten. Det finns också ett fortsatt behov av informationsmaterial och broschyrer som är resurskrävande att producera. Det finns också en stor efterfrågan på att de material som produceras ska finnas översatta på minoritetsspråken, något som hittills inte kunnat prioriteras på grund av resursbrist.

Ap.15 Hemsida om nationella minoriteter

Enligt anslaget 7:1, ap 15, disponerar Sametinget 1 200 000 kr till finansiering av hemsidan. Under åren 2010-2020 har det inte skett någon prisuppräknings av anslagsposten.

Hemsidan är ett redskap som underlättar arbetet inom förvaltningsområdena och för förvaltningsmyndigheter. Den sprider information och ger bland annat kunskap om urfolket samerna och de nationella minoriteterna. Ju fler artiklar som publiceras på

webbplatsen desto fler besök noteras. I arbetet med webbplatsen involveras samerna och de nationella minoriteterna. Aktuell statistik visar att fler hittar webbplatsen. För att fortsätta öka antalet besök på hemsidan och attrahera nya besökare krävs att fler artiklar publiceras

Hemsidan är ett redskap som underlättar arbetet inom förvaltningsområdena och för uppföljningsmyndigheterna. I delbetänkandet Nästa steg? Förslag för en stärkt minoritetspolitik (SOU 2017:60) görs en beskrivning av hemsidan minoritet.se. Sametinget hade sett att utredningen lämnat bedömning och förslag på utvecklingsarbete med hemsidan. Sametinget anser att en översyn av hemsidan bör övervägas.

En målsättning inom den minoritetspolitiska strategins delområde språk och kulturell identitet är att stödja språken så att de hålls levande. Det innebär att de nationella minoriteterna ska ges möjlighet att lära sig, använda och utveckla sitt modersmål. Det behövs fler arenor där språken används och synliggörs. Webbplatsen skulle kunna bli en ny arena genom att publicera artiklar på de olika nationella minoritetsspråken.

Det finns en efterfrågan från samordnare i kommuner och regioner av webbsända konferenser som uppföljningsmyndigheterna anordnar. Minoritet.se vill kunna erbjuda den möjligheten. Ett utvecklingsarbete och resurser krävs för att förverkliga detta.

Organisationsstödet i förordningen (2005:765) om statsbidrag för nationella minoriteter

Urfolket samerna omfattas inte av organisationsstödet i förordningen (2005:765) om statsbidrag för nationella minoriteter. Sametingets bestämda uppfattning är att organisationer som företräder samerna ska ha resurser motsvarande de nationella minoriteternas riksorganisationer för att på ett jämlikt sätt bli delaktiga och få likvärdigt inflytande i samhället som de nationella minoriteterna. Denna uppfattning delas även av regeringen i regeringens skrivelse 2017/18:282, Nystart för en stärkt minoritetspolitik.

Ap. 13 Statsbidrag

Anslagspost 13, disponeras av Sametinget och ska bland annat användas för statsbidrag till kommuner och regioner inom förvaltningsområdena för samiska för kostnader som följer av lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk. Bestämmelser om medlens fördelning finns i förordningen (2009:1299) om nationella minoriteter och minoritetsspråk.

Enligt nuvarande fördelningsnyckel får en kommun som ingår i två eller tre förvaltningsområden utöver grundbeloppet ett särskilt bidrag om 500 000 kronor. Sametinget hade gärna sett att motsvarande även gäller för samiska förvaltningskommuner och regioner som har fler än ett samiskt språk inom sitt förvaltningsområde. Enligt nuvarande fördelningsnyckel är detta inte möjligt. En möjlig lösning skulle kunna vara att Sametinget får utökade resurser och att kommunerna kan ansöka om tilläggsanslag från Sametinget.

Sametinget har dels i 2013 årsredovisning om tillämpningen av lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk och dels i rapporten om statsbidragets användning¹⁴ uppmärksammat regeringen på att det kan vara skäl att se över fördelningen av statsbidrag till kommuner inom förvaltningsområdet för samiska. De flesta av dessa kommuner har en efterfrågan av service och omvårdnad på flera av de samiska språken. Detta medför en väsentlig merkostnad jämfört med om kommunen ger motsvarande service och omvårdnad enbart på ett minoritetsspråk. Merkostnader uppstår exempelvis vid översättningar, anlitande av tolkar och information på de olika samiska språken. Även inom förskoleverksamheten och äldreomsorgen finns det behov av fler samisktalande personal på grund av de stora skillnaderna mellan de samiska språken. Representanter för samerna i kommunala samrådsgrupper har också påtalat för Sametinget att statsbidraget är för lågt och att fördelningsnyckeln bör ses över. Ändringarna från den 1 januari 2019 i lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk, skollagen (2010:800) och socialtjänstlagen (2001:453) innebär utökade skyldigheter för samtliga kommuner och regioner. Lagändringarna förstärker rättigheterna för samerna att få information och service på sina språk. Enligt Sametinget ska de samiska språken kunna användas inom alla samhällsområden och att det allmänna ska ha ett särskilt ansvar för att samiskan används. Att samisktalande erbjuds service på de samiska språken i sina kontakter med förvaltningsmyndigheter är avgörande för att samer ska kunna använda sig av sitt språk.

¹⁴ Rapport om användningen av statsbidraget för förvaltningsområdena för finska, meänkieli och samiska samt förslag till riktlinjer, 2016-01-29, dnr 2015-1171

Anslag 1:5 Näringslivsutveckling

Tkr	2019	2020	2021	2022	2023
	utfall	prognos	beräkning	beräkning	beräkning
Samiska branschorganisationer			2 500	2 500	2 500
Personalkostnader Eu-program			3 600	3 800	3 900
SUMMA UTÖKNING	0	0	6 100	6 300	6 400

Samiska näringar - näringslivsutveckling

De näringar som traditionellt brukar vara kännetecknande för samerna är rennäring, samiskt hantverk (duodji ja dáidda), gårdsbruk, jakt och fiske. Idag är dock samisk näringsverksamhet betydligt mer mångfacetterad. Tillväxtverkets definition på kulturella och kreativa näringar är *näringar består av företag med kulturskapande eller kreativa processer som sin affärsidé eller som sin råvara. Det finns också företag som bygger vidare på andras skapande, exempelvis genom distribution och handel eller genom utveckling av digitala tjänster med kulturellt innehåll.*

Samisk näringsverksamhet kan sammanfattningsvis sägas att det är alla näringar som samer bedriver och som på något sätt kan kopplas samman till den samiska kulturen och levnadssättet och som också riktar in sig mot glesbygdens behov.

Ut ett urfolksperspektiv är det angeläget att de samiska näringarna stärks och utvecklas dels med den traditionella kunskapen i fokus men också för att stärka företagsamheten på landsbygden. Av den anledningen är det av vikt att fortsätta utvecklingsinsatser genomförs för att möjliggöra de samiska näringarnas överlevnad. En vital förutsättning för att få de olika verksamheterna att vara ekologiskt, kulturellt, socialt och ekonomiskt hållbara, är att det samiska näringslivet tillförs ekonomiska medel.

Ökad samisk medverkan i den regionala utvecklingen

Med anledning av OECD:s slutrapport från projektet *Linking Indigenous Communities with Regional Development* har ett antal slutsatser med rekommendationer redovisats. Ett starkt och livskraftigt samiskt näringsliv förutsätter ett antal aktiviteter kopplade till nedanstående huvudområden:

- Förbättra insamling och spridning av data/statistik/information om samiska förhållanden – näringsliv, hälsa m.m.
- Skapa en miljö där samiska näringar och företag kan stärkas
- Stärka kopplingarna mellan samer och regional utveckling

Samverkan mellan företag och samhälle lägger grunden för tillväxt och hållbar samhällsutveckling. Sametinget behöver bättre samverkan och inflytande i de regionala utvecklingsstrategierna för norrlandslänen men också tillgång till egna regionala tillväxtmedel för att stimulera det samiska näringslivet regionalt i utvecklingsområden som inte kan stödjas inom ramen för gällande EU-stöd.

Samiska branschorganisationer

Den samiska företagsstrukturen består i huvudsak av mikroföretag. Sápmi är dessutom vidsträckt och det är långt mellan företagen oavsett det gäller samiskt hantverk, turism/besöksnäring, design, mat, musik eller annat. Avstånden gör det svårt att bilda företagskluster inom samma bransch. Det finns en avsaknad av hjälp och samordning för de olika branscherna och behovet att utveckla egna organisationer för att tillvarata och förenkla företagens vardag är stort. Permanent grundfinansiering för samiska branschorganisationer för att dessa i sin tur ska kunna driva den samiska näringslivsutvecklingen framåt och vara till hjälp skulle vara en lösning. I enlighet med betänkandet Ett land att besöka (SOU 2017:95) behöver Sametinget ett tvåårigt uppdrag för att arbeta med samisk branschorganisering

Kommande EU-programperiod 2021-2027

För samerna har inträdet i EU på många sätt varit positivt då det genererat ekonomiska stöd för näringsutveckling, i likhet med andra företag och branscher. Sametinget har sedan 1997 varit stödmyndighet för EU-stöd som riktar sig till utvecklingsinsatser för samisk verksamhet både nationellt och interregionalt. Stöden har dock förändrats genom de olika programperioderna och idag är Sametinget en av stödmyndigheterna i Landsbygdsprogrammet samt finns med i Interreg-programmet Nord. Sametinget har inte längre egna utvecklingsmedel i vare sig regionala eller sociala fonden utan deltar som en part i de två nordliga regionala partnerskapen för regionala fonden.

Innevarande programperiod tar slut den 31 december 2020. Sametinget kan bevilja stöd fram till slutdatum vilket innebär att kontroll och beredning av slututbetalning kan pågå fram till 2023. Dock tar det tekniska stödet för administrativa kostnader slut i slutet av 2020. För att ha en fortsatt kontinuitet gällande personaltillgång behöver Sametinget tillförsäkras fortsatt finansiering av TA-stöd.

Investeringar och finansiering

Verksamhetsinvesteringar

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
(tkr)	Utfall	Prognos	Beräkn.	Beräkn.	Beräkn.	Beräkn.
Immateriella investeringar						
Datasystem, rättigheter m.m.						
Materiella investeringar						
Maskiner, inventarier och installationer m.m.	1 508	1 000	1 000	1 000		
Byggnader, mark och annan fast egendom						
Övriga verksamhetsinvesteringar		500				
Summa verksamhetsinvesteringar	1 508	1 500	1 000	1 000	0	0
Finansiering						
Lån i Riksgäldskontoret (2 kap. 1 § kapitalförsörjningsförordningen)	2 177	3 043	2 909	2 324	1 824	912
Bidrag (2 kap. 3 § kapitalförsörjningsförordningen)						
Finansiell leasing (2 kap. 5 § kapitalförsörjningsförordningen)						
Anslag (efter medgivande av regeringen)						
Summa finansiering	2 177	30 43	2 909	2 324	1 824	912

Finansiering

Låneram och räntor för verksamhetsinvesteringar

(tkr)	2018 Utfall	2019 Prognos	2020 Beräkn.	2021 Beräkn.	2022 Beräkn.	2023 Beräkn.
IB lån i Riksgäldskontoret	1 470	2 177	3 043	2 909	2 324	1 057
Nyupplåning (+)	1 508	1 500	1 000	1 000	0	0
Amorteringar (-)	-801	-634	-1 134	-1 585	-1 267	0
UB lån i Riksgäldskontoret	2 177	3 043	2 909	2 324	1 057	1 057
 Beslutad/föreslagen låneram	 2 600	 2 600	 2 600	 2 600	 2 600	 2 600
 Ränteutgifter	 32	 32	 32	 32	 15	 5
Finansiering av räntor och avskrivningar						
Utgiftsområde 1 anslag 3:1	-801	-602	-1 102	-1 553	-1 252	5
Övrig finansiering	23					

Anslagskredit

Sametingets anslagskredit 2018 samt 2019 uppgick till 3 % av anslag. För att bättre kunna planera och nyttja medel bör anslagskredit om 3 % på beviljat belopp vara möjligt att förfoga över även kommande år.

Främjande av rennäringen m.m. 1:22 har svårare att planera sina kostnader då anslaget är styrt av föreskrifter och förordningar som styr utbetalningar av transfereringar. Anslaget behöver därmed få nyttja en beräknad anslagskredit om 3 % på beviljat belopp.

Låneram

Låneramen för Sametinget uppgick 2013 till 3 500 tkr och inför kommande år föreslås ramen vara oförändrad. Sametingets förbrukning av låneramen uppgick 2019 till 1 800 tkr.

Antalet anställda hos Sametinget har ökat och behov av större lokaler finns både i Jokkmokk och Östersund. Detta innebära att Sametinget behöver se över lokalbehovet i Jokkmokk och i Östersund kommer Sametinget under 2020 genomföra en upphandling av nya och större lokaler. Detta kommer att medföra merkostnader för Sametinget.

Under 2020 har Sametinget fortsatt sett över sin IT-miljö och dess säkerhet enligt nya dataskyddsförordningen och kommer under 2020 att fortsätta det arbetet.

Räntekontokredit

Sametinget räntekontokredit har historiskt uppgått till 5 000 tkr vilket Sametinget föreslår vara oförändrat.

Övrigt

Enligt kapitalförsörjningsförordningen ska anläggningar som används av Sametinget finansieras via lån från Riksgäldskontoret med vissa undantag för anslag främjande av rennäringen m.m. 1:22

Bilaga Kultur

Sametinget vill ha en levande samisk kultur med ett starkt och mångfaldigt samiskt konst- och kulturliv för att uppnå en livskraftig och hållbar samisk livsmiljö¹⁵. Det stärker den samiska identiteten och bidrar till ett aktivt lokalsamhälle. Samisk kulturutövning skapar tillhörighet, trivsel och livskvalitet men även arbetsplatser med samisk kultur som grund.

Sametinget vill skapa bestående och långsiktigt hållbara ekonomiska förutsättningar för att främja alla delar av det samiska kulturlivet, vilket även inkluderar samiska kulturarv och kulturmiljöer. Det finns idag ett stort resursbehov för både insatser som främjar och stärker en stark och levande samisk kultur och för åtgärder som möjliggör en stabil infrastruktur för det samiska civilsamhället. Anslaget 1:2, ap.5 *Bidrag till samisk kultur* behöver därför öka under de kommande åren. Till grund för förslag till åtgärder inom kulturområdet ligger Sametingets kulturpolitiska handlingsprogram för 2018-2021.

Sametinget vill genom kulturverksamheten bidra till de globala målen i Agenda 2030 om *minskad ojämlikhet* (mål 10) och *fredliga och inkluderande samhällen* (mål 16). Grunden för Sametingets verksamhet är att arbeta för ökat inflytande, självbestämmande och förvaltningsansvar för den egna kulturen i syfte att skydda världens natur- och kulturarv (mål 11)¹⁶ där den samiska kulturen är en värdefull del. Att stödja samisk kultur och litteratur på de samiska språken främjar människors identitetsskapande och inflytande i utvecklingen av sitt kulturarv.¹⁷ Kultur ger känslan av tillhörighet och binder samman det samiska samhället.¹⁸

Stärka Sametingets förvaltningsansvar för samisk kultur

Sametinget är förvaltningsmyndighet inom rennäringens områden och för samisk kultur¹⁹. Många samiska frågor förvaltas av andra myndigheter, såsom Länsstyrelserna, Riksantikvarieämbetet, Statens kulturråd och Institutet för språk och folkminnen. Sametinget vill att förvaltningsansvaret och resurserna för samiska kulturfrågor samlas hos Sametinget. Sametinget vill ha ansvaret för att kunna nå målet om en levande samisk kultur.

Samernas bibliotek

Regeringen beslutade år 2017 att uppdra till Sametinget att utvärdera och

¹⁵ Eallinbiras - Sametingets livsmiljöprogram, antaget av Sametingets plenum 2009-02-19, § 11

¹⁶ <https://www.globalamalen.se/om-globala-malen/>

¹⁷ <https://www.sametinget.se/minoritetspolitiskauppdraget>

¹⁸ Tjänsteanteckning 2013/1213

¹⁹ 1 §, Förordningen (2009:1395) med instruktion för Sametinget

analysera verksamheten vid samernas bibliotek samt lämna förslag på ytterligare åtgärder för att vidareutveckla biblioteket. Uppdraget redovisades till regeringen i mars 2018.²⁰ Utvärderingen visade att samisk biblioteksverksamhet inte har följt utvecklingen som har skett på biblioteksområdet i övrigt. Bland annat saknas samiska skolbibliotek, ett rikt utbud av samisk litteratur för barn och överlag tillräckligt med böcker och annan media på de samiska språken. Både intresset för och kännedomen om Samernas biblioteks verksamhet är låg hos den samiska allmänheten, vilket gör att biblioteket nyttjas i låg grad. Biblioteket ska ge service till barn, unga och till skolbiblioteken, informera och ge råd till låntagare, samarbeta strategiskt med andra aktörer och katalogisera samiskt material. Biblioteket har i dagsläget en anställd bibliotekskonsulent.

I förslaget till nationell biblioteksstrategi föreslås att det nationella stödet till biblioteken, där användarna tillhör de nationella minoriteterna och urfolket samerna, behöver förstärkas. Detta arbete åligger alla bibliotekstyper och bör påskyndas. Bibliotekslagen föreskriver att de nationella minoriteterna ska ägnas särskild uppmärksamhet. Deras möjligheter att behålla och utveckla sitt språk och sin kultur i Sverige ska främjas. Barns utveckling av en flerkulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska prioriteras. Revitaliseringen av språken och den kulturella identiteten är central. Alla som tillhör de nationella minoriteterna har rätt till sina språk och en likvärdig biblioteksverksamhet oavsett var de bor i landet. Att stärka och skydda språken och de kulturella identiteterna ska också ingå i bibliotekens uppgifter. Biblioteksverksamhet för, om, av och med de nationella minoritetsgrupperna har minst två utgångspunkter. Dels handlar det om medier på minoritetsspråken och dels om majoritetens kunskap om minoriteterna. Biblioteken ska därför bidra till att synliggöra de nationella minoriteternas kulturer, identiteter och de nationella minoritetsspråken i syfte att öka kunskapen och förståelsen hos allmänheten. Detta kräver uppmärksamhet bland annat genom arrangemang och andra aktiviteter. Biblioteken behöver stöd från centrala instanser som kan bidra med kompetensutveckling, konsultativ verksamhet och medieförsörjning. Flera av de nationella minoriteternas bibliotek kan ges ett ansvar som statligt finansierade resursbibliotek för sina respektive språkområden. Sådana särskilt utpekade resursbibliotek för olika nationella minoriteter och urfolket samerna kan då arbeta stödjande och erbjuda dessa tjänster till biblioteken, gärna via en lånecentral. Ambitionen är att all utgivning på minoritetsspråken ska vara tillgänglig via alla bibliotek genom digitalisering, som e-böcker eller *print on demand*. Bilderböcker, barnböcker, ungdomsböcker, vuxenböcker, tillgängliga medier, forskningspublikationer och facklitteraturbildar en språklig utvecklingstrappa som behöver få en

²⁰ Ku2015/02788/DSK

hemvist i en flerkulturell identitet med starkt stöd från biblioteken. Radio, tv, film, musik, ljud och talböcker har stor betydelse. De nationella uppdragen till resursbiblioteken bör ha detta som gemensam utgångspunkt.²¹

Sametingets biblioteksverksamhet är en central del i arbetet med att revitalisera de samiska språken och stärka deras ställning i samhället. En levande och modern biblioteksverksamhet bidrar till en positiv utveckling för de samiska språken genom att synliggöra och tillgängliggöra den samiska litteraturen samt stödja de samiska språken inom utbildningsområdet. Samernas bibliotek har en viktig roll i att synliggöra samernas berättelser, historia, nutida livsvillkor samt öka kunskapen om samiska frågor i det omgivande samhället. Det i sin tur leder till ett starkare och mer livskraftigt samisk samhälle.

Sametinget anser att biblioteksverksamheten bör utvecklas och föreslår därför i enlighet med förslaget i den nationella biblioteksstrategin, att Samernas bibliotek utses till nationellt resursbibliotek för samisk litteratur, för att kunna ge stöd i medieförsörjning, rådgivning och kompetens. Depåer och lånecentraler kan då koordineras i samråd med Samernas bibliotek²². Sametinget föreslår att medel tillförs för att stärka biblioteket med ytterligare tre tjänster (en barn- och ungdomskonsulent, en bibliograf samt en bibliotekarie). Med en större verksamhet kan också biblioteket bli ett nationellt resurscentrum för samisk litteratur, till gagn för hela landet.

Immateriella kulturarv

Den 26 januari 2011 ratificerade Sverige Unescos konvention om skydd för det immateriella kulturarvet (Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage). Institutet för språk och folkminnen (ISOF) utsågs av regeringen att som samordnande myndighet utveckla arbetet med tillämpningen av konventionen i Sverige. Nordiska museet, Nämnden för hemslöjdsfrågor, Riksantikvarieämbetet och Statens musiksamlingar genom Svenskt visarkiv är nodansvariga myndigheter/institutioner inom sina respektive fackområden. Nodernas ansvar är muntliga traditioner, sociala sedvänjor, tankemönster och ritualer, immateriella kulturarv som bygger på handens kunskap, kulturmiljöer i anslutning till ortnamn, skötselfrågor och traderad kunskap, platsspecifika berättelser samt expressiva uttrycksformer i form av sång, instrumentalmusik och dans. Ett viktigt arbetssätt för noderna är att ha nätverk av intressenter, aktörer och experter inom respektive område. I frågor avseende det samiska immateriella kulturarvet ska arbetet ske i samråd med Sametinget. Sametinget ingår i dagsläget i samrådsgruppen för arbetet med konventionen tillsammans med ISOF och andra berörda myndigheter och institutioner.

Sametinget vill få ansvaret för arbetet med de samiska immateriella

²¹ Demokratins skattkammare – förslag till nationell biblioteksstrategi. Kungliga biblioteket, 2019. S.

kulturarven inom denna konvention och föreslår därför att Sametinget utses som nodansvarig myndighet för samiska kulturarv. Eftersom även Finland och Norge har ratificerat konventionen, finns en intention att arbeta med de samiska kulturarven på nordisk nivå tillsammans med Sametingen i de andra länderna. Sametinget vill förstärka arbetet med denna konvention med motsvarande en heltidstjänst.

Samiska arkivsamlingar

Den europeiska stadgan om landsdels- och minoritetsspråk, artikel 12.1.g, innehåller en bestämmelse rörande arkivering. Där anges att i frågan om kulturell verksamhet och kulturella inrättningar ska staterna uppmuntra och/eller underlätta upprättandet av organ med uppgift att insamla samt förvara, presentera eller offentliggöra verk framställda på landsdels- eller minoritetsspråk. I Sverige finns i dag ingen statlig myndighet som har detta ansvar när det gäller arkivmaterial på de samiska språken. Av den anledningen fick Sametinget och Institutet för språk och folkminnen ett gemensamt uppdrag att se över behovet av att samla in, bevara och vetenskapligt bearbeta arkivmaterial med koppling till urfolket samerna och de samiska språken. Uppdraget genomfördes i samråd med samiska organisationer och institutioner. I uppdraget ingick även att se om det behövs ytterligare förtydligande av det statliga ansvaret för samiskt kulturarv. Utredningen *Ansvar för samiskt kulturarv* redovisades i juni 2019.²³

Avsaknaden av en ansvarig huvudman för samiskt arkivmaterial ses som ett stort problem. På bara ett par generationer har samiska livsbetingelser ändrats radikalt, vilket speglas i den negativa kultur- och språkbytesprocess som fortfarande pågår i det samiska samhället. Sametinget anser att insamlandet av samiskt kulturarv och traditionell kunskap ska ske utifrån samisk kulturell kompetens. Samerna har kunskaper som gör att arkivsamlingar kan få djupare innebörd. Samerna behöver få tillgång till sitt arkivmaterial för att levandegöra och föra kunskapen vidare. Det immateriella kulturarvet har stor betydelse för den samiska identiteten. Samerna saknar tolkningsföreträdare till det egna kulturarvet med objektifiering av den samiska kulturen som följd. En önskvärd utveckling vore att det urfolkets inflytande och självbestämmande stärktes på detta område. Vid samrådet med det samiska civilsamhället fanns en samstämmighet att Sametinget bör förvalta allt samiskt kulturarv som företrädare för urfolket.

Sametinget förordar i utredningen att ett samiskt arkiv ska inrättas i Sverige med exempel från Finland och Norge vilka har motsvarande institutioner för insamlande och bevarande av det kulturella arvet. En samisk arkivorganisation med ett övergripande ansvar för samiskt arkivmaterial skulle fylla det samiska

²³ Ku2017/02544/LS, Ku2017/00478/KL

samhällets behov. Sametinget önskar ett fortsatt uppdrag att utreda hur organiseringen av ett sådant arkiv kan göras i Sametingets regi.

Den statliga arkivutredningen från 2019 är delvis inne på samma linje och identifierar tre angelägna åtgärder på området för samernas och de nationella minoriteternas arkiv: att Sametinget tilldelas ett nationellt ansvar för arkiv av urfolket samerna, att Riksarkivet i sin rådgivning till den enskilda arkivsektorn ska ägna särskild uppmärksamhet åt urfolket samerna och de nationella minoriteterna, medan arkivmyndigheterna i förvaltningsområdena ska bistå i den rådgivningen, samt att Sametinget och Riksarkivet ska utreda förutsättningarna för centrumlösningar där arkiv av urfolket samerna respektive de nationella minoriteterna ingår.²⁴

Enligt förslaget ska Sametinget samla kunskap om arkivbestånd som bildats och samlats in av och för urfolket samerna och verka för att bestånden uppmärksammas och tillgängliggörs. Ett särskilt bemyndigande för uppgiften införs i arkivförordningen. Sametinget tillförs 2 miljoner kronor för arbetet med det nya arkivansvaret. Det primära är att få en så bra överblick som möjligt över var det finns arkiv som bildats eller samlats in av och för samer samt vad de innehåller. Myndigheten ska samla kunskap om dessa arkivbestånd och verka för att de uppmärksammas och tillgängliggörs. Sametinget ska inom ramen för ett nytt ansvar också kunna företräda samiska arkivintressen gentemot andra lokala, regionala eller nationella intressenter. Ansvaret omfattar dock inte de arkivbestånd som finns hos statliga myndigheter och institutioner. Berörda myndigheter och institutioner bör dock vara tillmötesgående och öppna med vilka samlingar man förvaltar som kan ha koppling till samer. Den konkreta rådgivningen gentemot samiska arkiv ankommer på berörda arkivmyndigheter. Ett nytt nationellt ansvar för samiska arkiv ligger väl i linje med Sametingets grundläggande uppdrag och bör ges via ett särskilt bemyndigande i arkivförordningen.²⁵

Arkivutredningen föreslår även att Sametinget får i uppdrag att utreda de grundläggande förutsättningarna för centrumlösningar med arkiv som bildats eller samlats in av och för urfolket samerna. Ett nytt statsbidrag föreslås för att främja tillkomsten av nya arkivcentrumlösningar. Enligt utredningens bedömning krävs det ytterligare överväganden innan det eventuellt kan vara aktuellt för berörda grupper att ansöka om statsbidrag för etablerandet av nya arkivcentrum. Frågan är t.ex. vilka arkivbestånd som ska ingå, hur verksamheterna ska organiseras, hur ansvarsfrågorna ska fördelas och om det finns ett intresse och en vilja att ta långsiktigt ansvar för en verksamhet som ska ingå i en centrumlösning. Utredningen föreslår därför att Sametinget får i särskilt uppdrag att utreda de grundläggande förutsättningarna för centrumlösningar där arkiv av och för urfolket samerna ingår.²⁶

²⁴ Härifrån till evigheten – En långsiktig arkivpolitik för förvaltning och kulturarv. Betänkande av Arkivutredningen. Stockholm 2019. SOU 2019:58, s. 457.

²⁵ Ibid, s. 460.

²⁶ Ibid, s. 462.

Sametinget stödjer arkivutredningens förslag och föreslår i likhet med utredningen att Sametinget tilldelas 2 mkr för det nya arkivansvaret.

Samiska kulturmiljöer

Att skydda och vårda kulturarvet är en nationell angelägenhet och ansvaret delas av alla. Sametingets definition av samiskt kulturarv är det samiska folkets kultur och historia i en geografisk kontext. Kulturarvet återspeglar en svunnen tid samtidigt som det är basen för ett tankesystem och dagens levande samiska kultur. Kulturmiljön och kulturlandskapet är en del av kulturarvet.

Sametinget vill föreslå att Sametinget utses som förvaltningsmyndighet även för samiska kulturmiljöer, såsom i Norge. I Norge har Riksantikvarien ett överordnat ansvar, men förvaltningen av samiska kulturminnen ligger på Sametinget. Sametingets nio lokalkontor fungerar som kulturminnesförvaltningarna på fylkeskommunerna (motsvarande länsstyrelserna). Sametinget förvaltar samiska kulturminnen enligt kulturmiljölagen och handlägger plan- och byggfrågor så som fylkeskommunerna. Deras ansvarsområden överlappar varandra. Även de samiska museerna i Norge ligger under Sametinget.

Viktiga utgångspunkter för Sametingets ståndpunkt är FN:s urfolksdeklaration, Konventionen om biologisk mångfald, Konventionen om det immateriella kulturarvet och den Europeiska landskapskonventionen. Precis som andra folk har det samiska folket också rätt till sitt kulturarv. Målsättningen är ett långsiktigt hållbart nyttjande av marker och naturresurser inom samiskt område där utgångspunkten är samisk historia och samisk värdering. Sametinget vill värna, bevara och synliggöra det samiska kulturarvet, stärka kunskaperna om samisk tradition och historia samt förvalta det samiska kulturarvet med bakgrund av egen historia och egna värderingar. Genom att Sametinget blir förvaltningsmyndighet för samiska kulturmiljöer tillförsäkras nuvarande och kommande generationer tillgång till en mångfald av kulturmiljöer. Det bidrar till Sveriges arbete med att nå miljökvalitetsmålen samt internationella konventioner. Fördelar med Sametinget som förvaltningsmyndighet för samiska kulturmiljöer:

- En tydlig samrådspart vad gäller bland annat samhällsplanering och förvaltning
- Aktuell kunskap om samiskt kulturarv upprätthålls och samlas hos berörda myndigheter, organisationer och allmänheten
- Samiska traditionella kunskaper respekteras och används i ökad utsträckning som underlag för politiska och förvaltningsmässiga

beslut

- Principen om fritt och informerat förhandssamtycke (FPIC) kommer att praktiseras
- I det samiska perspektivet är alla frågor miljöfrågor; kultur går inte att skilja från natur, därför får miljöfrågor större utrymme i det övriga samhället
- Information om tillståndet på samiska kulturmiljöer insamlas och kulturmiljöer bevaras, restaureras och förvaltas på rätt sätt
- Möter behovet av att skydda samiska kulturmiljöer

Sametinget vill också verka för ett särskilt skydd i lagstiftningen för samiska kulturmiljöer. Det finns ett stort behov av att dokumentera samiska kulturmiljöer genom exempelvis fornminnes- och fältinventeringar.

Repatriering av samiska mänskliga kvarlevor

Krav på återförande (repatriering) av föremål och kvarlevor har rests bland världens urfolk sedan 1970-talet, i takt med ökat politiskt medvetande och krav på självbestämmande. Repatriering handlar om rätten till det förflutna och till sina förfäder. Det handlar också om försoning mellan urfolk och statsmakterna. Sametingets arbete med repatriering sker utifrån ICOM:s etiska regler (punkterna 3.7, 4.3, 6.2)²⁷, FN:s deklaration om urfolkens rättigheter (art. 11, 12, 31), Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter (art.5) och ILO 169. Det finns både urfolksrättslig reglering och etiska förhållningssätt som talar för repatriering av både kulturföremål (arkeologiska samlingar) och mänskliga kvarlevor (anatomiska samlingar). De etiska regler som finns på området ställer redan idag krav på museerna och på professionen att agera med beaktande av urfolkens intressen. Sverige var en av 143 länder som i september 2007 röstade för FN:s urfolksdeklaration. Av artikel 11 framgår att urfolket har rätt att skydda arkeologiska och historiska fyndplatser. I artikel 12 uttrycks urfolkens rätt till repatriering av mänskliga kvarlevor och att staten ska tillhandahålla en mekanism för repatriering i samverkan med urfolket.²⁸ Sametinget vill därför se tillkomsten av en sådan mekanism och ett tydligt regelverk som ger samerna inflytande i frågor som rör repatriering.

Sametinget beslutade 2007 att kräva en fullständig identifiering av allt samiskt skelettmaterial i samtliga statliga samlingar, en kartläggning av hur museer och institutioner tillskansat sig materialet samt en repatriering av de samiska mänskliga kvarlevorna.²⁹ Sametinget har under 2017-2019 haft ett etiskt råd som var rådgivande organ för frågor kring hantering och förvaring av samiska kvarlevor. Sametinget har även deltagit i samråd med Riksantikvarieämbetet kring deras uppdrag

²⁷ ICOMs etiska regler, International Council of Museums, Danagårds grafiska 2005

²⁸ <https://www.sametinget.se/2836>

²⁹ Plenumsbeslut 2007-02-20-22, § 14

om att ta fram nationella riktlinjer för museernas hantering av mänskliga kvarlevor och återförande av föremål. Sametinget har även haft samråd med Statens historiska museer (SHM) sedan 2007. Vid det senaste samrådet i december 2019 beslutades att lyfta frågan om samiska mänskliga kvarlevor och repatriering gemensamt till departementet. Bedömningen är att regeringen bör ta ett större nationellt ansvar för dessa frågor.

En kunskapsöversikt gjord av SHM³⁰ visar att det finns mänskliga kvarlevor på minst 66 svenska museer. Den övervägande delen av de 66 museerna (43 st) har kvarlevor endast från Sverige. Kvarlevor från samer finns på minst 11 museer och lika många museer har kvarlevor från urfolk i andra länder.³¹ Översikten rekommenderar att ett större grepp tas om frågan kring kvarlevor från minoritetsgrupper och urfolk i museisamlingar genom att en mera ingående och detaljerad kunskapssammanställning utförs i form av en fördjupad forskningsuppdrag på statligt initiativ. Denna bör genomföras av en kvalificerad forskargrupp, med representanter från relevanta myndigheter och organisationer som referensgrupp. Uppdraget bör innefatta en närmare kartläggning av förekomsten av mänskliga kvarlevor från minoriteter och urfolk i svenska samlingar vid museer och myndigheter samt bakgrunden kring insamling, hantering och användning över tid. En sådan fördjupad sammanställning, som eventuellt kan utformas som en så kallad vitbok, bör därefter kunna fungera som underlag för den fortsatta diskussionen och arbetet med såväl hantering som eventuell återföring.³² Sametinget ställer sig bakom denna rekommendation.

Stärka samiska konstnärers och kulturarbetares villkor

Sametinget anser det viktigt att stödja samiska konstnärer och kulturarbetare och vill därför arbeta för att inrätta en stipendieordning inom kulturuttrycken bildkonst, dans, film, musik, litteratur, foto, duodji (samiskt konsthantverk) och scenkonst. Genom en stipendieordning stärks samisk kultur och säkerställer en mångfald i samiskt konst- och kulturliv. Detta kan möjliggöras genom en ändring i regleringsbrevet samt genom ökning av anslag 1:2, ap5 Bidrag till samisk kultur.

Bilaga Sametingsvalet 2021

³⁰ Drenzel, Gustafsson Reinius, Hauptman, Hejll & Svenberg (2016). *Mänskliga kvarlevor vid offentliga museer – en kunskapsöversikt*. FoU Rapport 15, Statens Historiska Museer. Stockholm.

³¹ Ibid, s. 55.

³² Ibid, s. 58.

Anslaget 3:1 *Sametinget* bör ökas tillfälligt med 5 130 000 kronor under 2021 för att genomföra val till Sametinget.

Sametinget inlämnade den 21 december 2018 hemställan om ändringar i Sametingslagen (1992:1433) rörande bestämmelser som reglerar förfarandet vid valet till Sametinget. Den verksamhetsökning som sker om förslaget genomförs är främst att förtidsröstningslokaler med personal på 25 – 30 orter ska vara tillgängliga under arton dagar före valdagen. Kostnadsökningens storlek är beroende av hur förtidsröstningsservicen anordnas och upphandlas.

Sametinget föreslog i sin hemställan att omedelbart frångå den tidigare bedömningen i utredningen Sametingets roll i det svenska folkstyret, SOU 2002:77 att det saknas anledning att förändra röstningsförfarandet i sametingsvalet. Brevröstningsförfarandet har, som framgår av rösträkningarna 2013 och 2017, inte blivit så etablerat som då förutsågs. Förbättrad information har varken minskat andelen fel eller ökat valdeltagandet. Väljare vid sametingsval ska ges samma möjligheter som vid riksdags- och kommunval att få hjälp av röstmottagare vid förtidsröstning.

Kostnadsberäkningen för att genomföra val till Sametinget under 2021 utgår dock från samma omfattning av verksamhet som vid 2017 års val förutom att vallokalerna har utökats från 18 till 24 stycken, utbildning för vallokalernas ordföranden och viceordföranden sker fysiskt och erbjuds därefter ett andra tillfälle via videoutbildning, för de som inte har möjlighet att delta vid den fysiska utbildningen eller vill få repetition.

Utökning av vallokaler till 24 stycken är ett försök att eliminera det stora antalet ogiltiga brevröster. Vid rösträkningens början den 29 maj hos Länsstyrelsen i Norrbotten 2017 sorterades 235 brevröster bort innan rösträkning på grund av avsaknad av namnteckning, vittnen och ej igenklistrade kuvert. Utbildning för vallokalernas ordföranden och viceordföranden både fysiskt och digitalt är också ett sätt att vara rustade för ett väntat ökat antal röstande i vallokalerna. Ytterligare ett sätt att eliminera ogiltiga röster är information; både på de samiska språken och svenska om tillvägagångssättet att brevrösta och rösta i vallokal.